

บทที่ ๕

การพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

การพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยระยะที่ ๓ นำเสนอเป็น ๕ ตอน ดังนี้

๑. คำถามการวิจัย
๒. วัตถุประสงค์การวิจัย
๓. วิธีดำเนินการวิจัย
๔. กระบวนการการพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี
๕. ผลการพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

คำถามการวิจัย

จะสามารถพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรีคืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลองโดยนำแนวทางและวิธีการพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี จากการวิจัยระยะที่ ๒ มาดำเนินการเพื่อพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. กรอบการวิจัย

ในการวิจัยในระยะที่ ๓ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบการวิจัยเดียวกันกับที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ ๑ มาเป็นกรอบในการวิจัยดังนี้

- ๑.๑ การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น
- ๑.๒ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์

ทั้งนี้ได้นำปัญหาและความต้องการการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤๅษี ที่ได้พบจากการวิจัยในระยะที่ ๑ มาพิจารณา ร่วมกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤๅษี โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมเป็นสำคัญ

๒. ประชากร ประกอบด้วย

๒.๑ ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔-๕ โรงเรียนบ้านท่าฤๅษี อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี จำนวน ๒๓ คน

๒.๒ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๑๖ คน ประกอบด้วย

๒.๒.๑ ผู้บริหารและครูประจำชั้น จำนวน ๔ คน

๒.๒.๒ พระวิทยากรที่ให้การอบรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม จำนวน ๑ รูป

๒.๒.๓ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๘ คน

๒.๒.๔ นักการภารโรงและผู้ช่วย จำนวน ๒ คน

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยและพัฒนาในระยะที่ ๓ นี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

๓.๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ เพศ ขนาดครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว สถานภาพของครอบครัวเป็นแบบเลือกตอบข้อเดียว

๓.๒ เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณาของนักเรียน จำนวน ๑๑ ข้อ ตัวเลือกคือ คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ให้ตอบ ๑ ตัวเลือก ลักษณะข้อคำถามเป็นทั้งด้านบวกและด้านลบ ตอบใช่ได้ข้อละ ๑ คะแนน รวมทั้งคะแนนทั้งหมดอยู่ระหว่าง ๐ - ๑๑ คะแนน

๓.๓ เป็นแบบทดสอบวัดเจตคติเกี่ยวกับความเมตตากรุณาของนักเรียน จำนวน ๑๑ ข้อ ตัวเลือกคือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ให้ตอบ ๑ ตัวเลือก ลักษณะข้อคำถามการประเมินโดยอาศัยคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์

๓.๔ เป็นแบบวัดพฤติกรรมความเมตตากรุณาของนักเรียนมีจำนวน ๒๐ ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ คือ เป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง บางครั้ง นานครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย ให้ตอบ ๑ ตัวเลือกลักษณะข้อคำถามเป็นทั้งด้านบวกและด้านลบ

กระบวนการการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

การพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนตามแนวทางและวิธีการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ ๒ เป็นการพัฒนาที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละกิจกรรม ดังนี้

๑. ชั้นเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาดำเนินการความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ

เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามแนวทางและวิธีการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยระยะที่ ๒ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมก่อนการวิจัยดังนี้

๑.๑ เตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ได้แก่ ครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ เพื่อให้รับทราบวัตถุประสงค์และแนวทางที่ใช้พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน

๑.๒ เตรียมความพร้อมด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวกับความเมตตากรุณาโดยเฉพาะโทษหรือผลกระทบที่เกิดจากการขาดความเมตตากรุณา

๒. ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี โดยใช้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังนี้

๒.๑ วันอังคารที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒

กิจกรรมในการพัฒนาที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาในสัปดาห์ที่ ๑ มีรายละเอียดของการดำเนินการดังนี้

๒.๑.๑ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๔.๐๐ น. ครูผู้ทำหน้าที่ คือ นายธวัช ปิ่นแก้ว ได้อบรมเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาด้านช่วยเหลือเกื้อกูล มีเนื้อหา ดังนี้ นักเรียนการลงฐานที่ ๑ นี้ชื่อว่าถังแห่งการช่วยเหลือต่อกันและกัน โดยมีอุปกรณ์ ถังน้ำแบบเดียวกันทั้งหมดแก้วน้ำพลาสติกแบบเดียวกันทั้งหมดและแบ่งกลุ่มเพื่อทำการแข่งกันในการลงฐานนี้ โดยมีกติกา ดังนี้ นักเรียนคนแรกต้องตักน้ำอยู่ในถัง ไปใส่อีกถังที่อยู่ตรงข้ามและนำแก้วกลับมาให้เพื่อน ๆ ก็จะได้ตักน้ำไปใส่ถังน้ำทำแบบนี้จนกว่าถังน้ำที่อยู่ตรงข้ามเต็มก่อนกลุ่มอื่นๆ ถือว่ากลุ่มนั้นชนะไป และทำการสรุปโดยครูผู้ทำหน้าที่ว่า การที่เราช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้งานที่นักเรียนได้รับเสร็จเร็วขึ้น นักเรียนทำงานต่าง ๆ กับเพื่อน ๆ งานที่ทำนั้นก็จะสำเร็จโดยมีเพื่อนช่วยกันทำ ถ้านักเรียนเอากิจกรรมนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันแล้วนักเรียนจะได้รับการชมเชยจากคุณครูและพ่อแม่ของนักเรียนนะครับในการลงฐานที่ ๑ ครูก็ขอฝากแค่นี้ละครับ สวัสดีครับ

๒.๑.๒ เวลา ๑๔.๐๐- ๑๔.๓๐ น. ครูผู้ทำหน้าที่ คือ นางสาวจิรวรรณ โพร้เอี่ยม ได้รับเป็นวิทยากรอบรมเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีเนื้อหา ดังนี้ นักเรียนจะการลงฐานที่ ๒ นี้มีชื่อว่าแผ่นดินโลกเหลือน้อย โดยมีอุปกรณ์ดังนี้ หนังสือพิมพ์ ๑ ฉบับ โดยมีกติกา ดังนี้ คือให้นักเรียนไปยืนบนหนังสือพิมพ์ทั้งหมดทุกคนที่อยู่ในฐานนี้ ต่อไปครูจะพับหนังสือพิมพ์ให้เหลือครึ่งเดียว นักเรียนจะอย่างไรให้ไปยืนบนกระดาษได้ทั้งหมดทุกคนคะ นักเรียนจะการสรุปของกิจกรรมนี้คือกิจกรรมการช่วยเหลือเกื้อกูล ในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นๆ แล้วเราย่อมช่วยโลกของเราด้วย เช่น การไม่ทำร้ายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเผ่าชยะทำให้เกิดมลพิษ ถ้านักเรียนกลับบ้านไปก็บอกคุณพ่อคุณแม่ว่าอยู่ที่โรงเรียนคุณครูไม่ให้เผาไร่อ้อย และไร่ข้าวโพดเพราะจะทำให้โลกของเราอ่อนแอคะนักเรียน ในการช่วยเหลือเกื้อกูลสิ่งต่างๆนักเรียนนั้นยอมทำให้เราเป็นเด็กดีต่อไปในอนาคตในการลงฐานที่ ๒ ครูก็ขอฝากแค่นี้คะ สวัสดีคะ

๒.๑.๓ เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๔.๓๐ น. ครูผู้ทำหน้าที่ คือ นางสาวเสาวคนธ์ เฟ็งมณี ได้เป็นวิทยากรอบรมเยาวชนพัฒนาความเมตตากรุณาด้านไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์ นักเรียนจะการลงฐานที่ ๓ นี้มีชื่อว่า การไม่เบียดเบียนสัตว์ชนิดต่างๆ โดยมีกติกาว่าให้นักเรียนเก็บเศษกระดาษสีต่างๆให้ได้มากที่สุดและก็ให้นักเรียนนับดูว่าเศษกระดาษที่นักเรียนเก็บมาได้นั้นมีสีอะไรบ้าง ครูจะบอกนักเรียนว่า มนุษย์เกือบทุกคนรวมนักเรียนและคุณครูด้วยจะมีความโลภมากอยู่แล้วเห็นตัวเองมีของอยู่ในมือแล้วก็จะเอาของสิ่งนั้นอีก สิ่งที่อยู่ในมือนักเรียนนั้นครูจะสมมุติกระดาษที่อยู่ในมือนักเรียนเป็นสัตว์ชนิดต่างๆนักเรียนก็ได้ฆ่ามันหรือจับมันมาเป็นของเราเพื่อจะเอามันมาให้ได้ สรุปได้ว่าการทำกิจกรรมนี้สอนให้นักเรียนรู้ว่าการเบียดเบียนสิ่งต่างๆนั้นทำให้คนอื่นเดือดร้อนและมีความทุกข์นะคะนักเรียนในการลงฐานที่ ๓ ครูก็ขอฝากแค่นี้คะ สวัสดีคะ

๒.๒ สัปดาห์ที่ ๑ (วันที่ ๓ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒)

กิจกรรมการพัฒนาที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาในสัปดาห์ที่ ๑ มีรายละเอียดของการดำเนินการดังนี้

๒.๒.๑ โครงการหนังสือธนาคารความดี ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัยการช่วยเหลือเกื้อกูลและได้รับรู้เรื่องของการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์ต่อตนเองและต่อโรงเรียน เน้นในเรื่องการลงมือปฏิบัติแล้วทำการบันทึกลงในหนังสือธนาคารความดีโดยสอดแทรกความรู้การช่วยเหลือเกื้อกูลและการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์เข้าไปในแต่ละกิจกรรมรอบๆตัวของนักเรียน โดยใช้เวลา ๑ เดือน จากวันที่ ๓ - ๓๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งอาศัยหลัก การปฏิบัติโดยตรงของนักเรียนเองและพระอาจารย์เป็นผู้ตรวจสอบให้คะแนนคณะครูพร้อมกับผู้ปกครองร่วมกันรับผิดชอบ ผู้ทำหน้าที่ คือ พระปรกณ อคฺคธมโม ผู้วิจัย ได้ทำการแจกหนังสือธนาคารความดี ชั้นประถมปี ๔-๕ จำนวน ๒๓ คน ให้กลับไปทำที่บ้านของนักเรียนในกรณีนักเรียนทำความดีอะไรลงไปนักเรียนก็ลงรายละเอียดเขียนลงใน

หนังสือธนาคารความดีและทำการสรุปเสร็จ นำเสนอผู้ปกครองให้ทำการลงชื่อผู้ปกครองเพื่อเป็นการยืนยันว่านักเรียนทำกิจกรรมช่วยเหลือทางบ้านจริง เวลาอยู่โรงเรียนก็ทำแบบเดียวกันกับอยู่บ้านแต่มีครูประจำชั้นเป็นผู้ยืนยันในหนังสือธนาคารความดี (มีรายละเอียดของโครงการในภาคผนวก ก)

๒.๒.๒ สัปดาห์ที่ ๒ ผู้ทำหน้าที่ คือ พระปกรณ อคฺคธมฺโม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหนังสือธนาคารความดีว่าเด็กนักเรียนนั้นและเก็บไว้เป็นข้อมูล

๒.๒.๓ สัปดาห์ที่ ๓ ผู้ทำหน้าที่ คือ พระปกรณ อคฺคธมฺโม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหนังสือธนาคารความดีว่าเด็กนักเรียนนั้นและเก็บไว้เป็นข้อมูล

๒.๒.๔ สัปดาห์ที่ ๔ ผู้ทำหน้าที่ คือ พระปกรณ อคฺคธมฺโม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหนังสือธนาคารความดีและเรียกเก็บหนังสือธนาคารเพื่อเอามาเก็บเป็นข้อมูลเพื่อทำสรุปและให้เป็นของรางวัลกับนักเรียนจำนวน ๒๓ คน

ผลการพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

หลังจากได้นำแนวทางและวิธีการพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนที่ได้จากการวิจัยระยะที่ ๒ มาดำเนินการเป็นระยะเวลา ๕ สัปดาห์แล้วผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลหลังการพัฒนาซึ่งมีผลการพัฒนาดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ ใน ๒ ด้านตามกรอบการวิจัย ดังตาราง ๑๐

๑) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น

ตาราง ๑๔ เปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตาคุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔-๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรีก่อนและหลังพัฒนา

ข้อคำถาม	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
	รู้ร้อยละ	ระดับ	รู้ร้อยละ	ระดับ	
๑. ความเมตตาคือความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์	๕๒.๒	น้อย	๖๐.๕	ปานกลาง	๘.๓

ตาราง ๑๔ (ต่อ)

ข้อความถาม	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
	รู้ร้อยละ	ระดับ	รู้ร้อยละ	ระดับ	
๒. ความกรุณาคือความสงเคราะห์ให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์	๒๖.๑	น้อย	๔๓.๕	น้อย	๑๗.๔
๓. บอยช่วยเหลือนกที่ตกน้ำ แสดงว่าบอยเป็นคนมีความเมตตา กรุณา	๗๘.๓	ปานกลาง	๘๐.๓	มาก	๒.๐
๔. แด้มเห็นลูกนกตกจากต้นไม้ตกก็กักอยู่แต่ไม่ช่วยลูกนกตัวนั้นเอากับขึ้นไปสู่รังเดิมแสดงว่าแด้มเป็นคนมีความเมตตา กรุณา	๙๑.๓	มาก	๙๕.๙	มาก	๔.๖
๕. ต่ายขับรถจักรยานยนต์ไปอำเภอเห็นคนบาดเจ็บข้างถนนต่ายเกิดอาการกลัว ไปบอกตำรวจให้มาพาคนบาดเจ็บไปส่งโรงพยาบาลที่อำเภอแต่หมอก็ช่วยชีวิตเขาไม่ได้แสดงว่าต่ายมีความเมตตา กรุณา	๖๕.๒	ปานกลาง	๗๗.๘	ปานกลาง	๑๒.๖
๖. โด่งเห็นสุนัขเข้าไปโรงอาหารเวลาพักเที่ยงจึงโยนเศษอาหารที่รับประทานอยู่ให้สุนัข แสดงว่าโด่งมีความเมตตา กรุณา	๔๗.๘	น้อย	๕๒.๒	น้อย	๔.๔

ตาราง ๑๔ (ต่อ)

ข้อความ	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
	ร้อยละ	ระดับ	ร้อยละ	ระดับ	
๗. นนท์เห็นเพื่อนกำลังยกขยะไปทิ้งนอกโรงเรียนเพื่อที่รถเก็บขยะจะมาเก็บนนท์เห็นเพื่อนหนักมากจึงมาช่วยแสดงว่านนท์มีความเมตตา กรุณา	๘๒.๖	มาก	๘๒.๖	มาก	๑๐.๐
๘. สัมช่วยนกที่ถูกยิงบินมาตกต่อหน้าเธอเลยช่วยรักษาให้จนหายดีและปล่อยไปแสดงว่าเธอมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์	๘๓.๖	มาก	๘๕.๖	มาก	๒.๐
๙. ต้องช่วยน้องที่บาดเจ็บจากการเหยียบเศษแก้วโดยพาน้องไปปฐมพยาบาลและพาไปหาคุณครู แสดงว่าต้องมี ความเมตตากรุณา	๘๗	มาก	๘๘.๓	มาก	๑.๓

จากตาราง ๑๔ หลังการพัฒนาให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาข้อๆ พบว่า ในระดับร้อยละที่เพิ่มขึ้น คือ ข้อ ๒ ความกรุณาคือความสงเคราะห์ให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๗.๔) ข้อ ๕ ต่ายขับรถจักรยานยนต์ไปอำเภอดูเห็นคนบาดเจ็บข้างถนนต่ายเกิดอาการกลัวและไปบอกตำรวจให้มาพาคนบาดเจ็บไปส่งโรงพยาบาลที่อำเภอดแต่หมอกก็ช่วยชีวิตเขาไม่ได้แสดงว่าต่ายมีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๒.๖) ข้อ ๓ บอยช่วยเหลือนกที่ตกน้ำแสดงว่าบอยเป็นคนมีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๒.๐) ข้อ ๗ นนท์เห็นเพื่อนกำลังยกขยะไปทิ้งนอกโรงเรียนเพื่อที่รถเก็บขยะจะมาเก็บนนท์เห็นเพื่อน

หนักมากจึงมาช่วยแสดงว่านนท์มีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐.๐) ข้อ ๑ ความเมตตาคือความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๘.๓) ข้อ ๔ แต้มนเห็นลูกนกตกจากต้นไม้ตกก็กักต้อยแต่้มเลยช่วยลูกนกตัวนั้นเอากลับขึ้นไปสู่รังเดิมแสดงว่าแต่้มเป็นคนมีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๔.๖) ข้อ ๖ โต้มนเห็นสุนัขเข้าไปโรงอาหารเวลาพักเที่ยงจึงโยนเศษอาหารที่รับประทานอยู่ให้สุนัขแสดงว่าโต้มนมีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๔.๔) ข้อ ๓ บอยช่วยเหลือนกที่ตกน้ำแสดงว่าบอยเป็นคนมีความเมตตากรุณาและข้อ ๘ สัมช่วยนกที่ถูกยิงบินมาตกต่อหน้าเธอเลยช่วยรักษาให้จนหายดีและปล่อยไปแสดงว่าเธอมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๒.๐) ข้อ ๙ ต้องช่วยน้องที่บาดเจ็บจากการเหยียบเศษแก้วโดยพาน้องไปปฐมพยาบาลและพาไปหาคุณครู แสดงว่าต้องมีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑.๓)

๒) ด้านการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์

ตาราง ๑๕ เปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔-๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรีก่อนและหลังพัฒนา

ข้อคำถาม	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
	รู้ร้อยละ	ระดับ	รู้ร้อยละ	ระดับ	
๑. แต้มนเห็นกิ่งก้อแล้วจับไปวางลงที่พื้นถือว่าแต่้มมีความเมตตากรุณา	๒๖.๒	น้อย	๓๓.๓	น้อย	๗.๑
๒. น้อยเป็นเจ้าของที่มูลนิธิปอเต็กตั้งแสดงว่าน้อยมีความเมตตากรุณา	๖๐.๙	ปานกลาง	๗๐.๙	ปานกลาง	๑๐.๑

ตาราง ๑๕ หลังการพัฒนา นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ด้านการการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาข้อๆ พบว่า ในระดับร้อยละที่เพิ่มขึ้น คือ ข้อ ๒ น้อยเป็นเจ้าของที่มูลนิธิปอเต็กตั้งแสดงว่าน้อย

มีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐.๐) ข้อ ๑. แต้มเห็นกิ่งกือแล้วจับไปวางลงที่พื้น
ถือว่าแต้มมีความเมตตากรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๗.๑)

๓) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น

ตาราง ๑๖ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ร้อยละของแบบทดสอบและวัดเจตคติเกี่ยวกับความเมตตา
กรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ์ อำเภอ
วังม่วง จังหวัดสระบุรี ก่อนและหลังพัฒนา

เจตคติต่อความเมตตา กรุณา	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่ เพิ่มขึ้น
	รู้ร้อยละ	ระดับ	รู้ร้อยละ	ระดับ	
๑. การช่วยเหลือมดที่ กำลังจมน้ำเป็นการ แสดงถึงความมี เมตตากรุณา	๗๘.๙	ปานกลาง	๙๑.๓	สูง	๑๓.๐
๒. เด็กชายจิตช่วยเหลือ เพื่อนและครูมาตลอด แสดงว่าเด็กชายจิต เป็นคนมีความเมตตา กรุณา	๘๗.๐	สูง	๙๕.๗	สูง	๘.๗
๓. นนท์ได้ไปช่วยเพื่อน บ้านที่เสียชีวิตไป โดย ไม่คิดค่าแรงแสดงว่า นนท์มีความเมตตา กรุณา	๘๒.๖	สูง	๙๕.๗	สูง	๑๓.๑
๔. วิชัยเก็บขยะบริเวณ บ้านและที่สาธารณะ แสดงว่าวิชัยมีความ เมตตากรุณาต่อผู้อื่น	๙๑.๓	สูง	๑๐๐	สูง	๘.๗

ตาราง ๑๖ (ต่อ)

เจตคติต่อความเมตตา กรุณา	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่ เพิ่มขึ้น
	รู้ร้อยละ	ระดับ	รู้ร้อยละ	ระดับ	
๕. บอลนั่งรถบัสไปกับ ชม บอลเห็นชมไม่ สบายเกิดอาการจะ อาเจียนบอลเลย ช่วยเอาถุงพลาสติก มาให้ชมและช่วย ปฐมพยาบาล แสดง ว่า บอลเป็นคนมี ความเมตตากรุณา	๗๓.๙	ปานกลาง	๘๗.๐	สูง	๑๓.๑
๖. มินกับเพื่อนกำลัง กินมะม่วง ด้วยกันมีนปอกผล มะม่วงจน พอประมาณให้ เพื่อนกินแสดงว่ามี มีความเมตตากรุณา	๙๑.๓	สูง	๙๕.๗	สูง	๔.๔
๗. กุ้งอยู่หอพักกับ เพื่อน วันหนึ่งกุ้งได้ เข้าห้องน้ำเห็นใน ห้องน้ำไม่สะอาดกุ้ง ได้ทำความสะอาด ห้องน้ำ แสดงว่ากุ้งมี ความเมตตากรุณา ต่อเพื่อน	๖๕.๒	ปานกลาง	๗๘.๙	ปานกลาง	๑๓.๑

ตาราง ๑๖ (ต่อ)

เจตคติต่อความเมตตา	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
	ร้อยละ	ระดับ	ร้อยละ	ระดับ	
๘. ปู๋ไปโรงเรียนเวลาพักเที่ยง ปู๋ได้ซื้อผลไม้มาแบ่งให้เพื่อน ๆ แสดงว่าปู๋มีความเมตตา กรุณา	๗๘.๓	สูง	๙๑.๓	สูง	๑๓.๐
๙. ปู๋ช่วยครอบครัวเลี้ยงวัวในวันหยุดของโรงเรียน แสดงว่า เด็กหญิงปู๋มีความเมตตา กรุณาต่อพ่อแม่	๘๓.๖	สูง	๘๗.๐	สูง	๓.๔
๑๐. หมอสุขได้มาปล่อยปลาที่วัดอยู่เป็นประจำและช่วยบริจาคเงินเมื่อเห็นที่วัดมีงานศพ แสดงว่าหมอสุขเป็นคนที่มีความเมตตา กรุณา	๘๗.๐	สูง	๙๑.๓	สูง	๔.๓

ตาราง ๑๖ หลังการพัฒนาให้นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาข้อ ๆ พบว่า ในระดับร้อยละที่เพิ่มขึ้น คือ ข้อ ๓ นนท์ได้ไปช่วยเพื่อนบ้านที่เสียชีวิตไป โดยไม่คิดค่าแรงแสดงว่านนท์มีความเมตตา กรุณา ข้อ ๕ บอลนั่งรถบัสไปกับชม บอลเห็นชมไม่สบายเกิดอาการจะอาเจียนบอลเลยช่วยเอาถุงพลาสติกมาให้ชมและช่วยปฐมพยาบาลแสดงว่าบอลเป็นคนมีความเมตตา กรุณา และข้อ ๗ กุ้งอยู่หอพักกับเพื่อน วันหนึ่งกุ้งได้เข้าห้องน้ำเห็นในห้องน้ำไม่สะอาดกุ้งได้ทำความสะอาดห้องน้ำ แสดงว่ากุ้งมีความเมตตา กรุณาต่อเพื่อน (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๓.๑) ข้อ ๑ การช่วยเหลือมดที่กำลังจมน้ำเป็นการแสดงถึงความเมตตา กรุณา และข้อ ๘ ปู๋ไปโรงเรียนเวลาพักเที่ยงปู๋ได้ซื้อผลไม้มาแบ่งให้เพื่อน ๆ แสดงว่าปู๋มีความเมตตา กรุณา(ร้อยละที่เพิ่มขึ้น

เป็น ๑๓.๐) ข้อ ๒ เด็กชายจิตช่วยเหลือเพื่อนและครูมาตลอดแสดงว่าเด็กชายจิตเป็นคนมีความเมตตา กรุณา และข้อ ๔ วิชัยเก็บขยะบริเวณบ้านและที่สาธารณะแสดงว่าวิชัยมีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๘.๗) ข้อ (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น) ข้อ ๖ มั่นกับเพื่อนกำลังกินมะม่วงด้วยกันมีนปอกผลมะม่วงจนพอประมาณให้เพื่อนกินด้วยแสดงว่ามีนมีความเมตตา กรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๔.๔) ข้อ ๑๐ หมอสุขได้มาปล่อยปลาที่วัดอยู่เป็นประจำและช่วยบริจาคเงินเมื่อเห็นที่วัดมีงานศพ แสดงว่าหมอสุขเป็นคนที่มีความเมตตา กรุณา (ร้อยละที่ เพิ่มขึ้นเป็น ๔.๓) ข้อ ๙ ปุ่มช่วยครอบครัวเลี้ยงวัวในวันหยุดของโรงเรียนแสดงว่า เด็กหญิงปุ่มมีความเมตตา กรุณาต่อพ่อแม่ (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๓.๔)

๔) ด้านการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์

ตาราง ๑๗ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ร้อยละของแบบทดสอบและวัดเจตคติเกี่ยวกับความเมตตา กรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอม่วง ม่วง จังหวัดสระบุรี ก่อนและหลังพัฒนา

เจตคติต่อความเมตตา กรุณา	ก่อน		หลัง		ร้อยละที่ เพิ่มขึ้น
	ร้อยละ	ระดับ	ร้อยละ	ระดับ	
๑๑. คุณป้าแม่อยู่บ้านมี ความรู้สึกไม่สบายใจ เพราะนึกภาพ เวลาฆ่า ปลาเป็นๆ คุณป้าแม่เลย ซื้อปลามาปล่อยที่หลังวัด แสดงว่าป้าแม่มี ความ เมตตา กรุณา	๖๐.๘	ปานกลาง	๘๒.๖	สูง	๒๑.๗

ตาราง ๑๗ หลังการพัฒนา นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา ด้าน การไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาข้อๆ พบว่า ใน ระดับร้อยละที่เพิ่มขึ้น คือ ข้อ ๑๑. คุณป้าแม่อยู่บ้านมีความรู้สึกไม่สบายใจ เพราะนึกภาพ เวลาฆ่าปลาเป็นๆ คุณป้าแม่เลยซื้อปลามาปล่อยที่หลังวัดแสดงว่าป้าแม่มี ความเมตตา กรุณา (ร้อยละที่เพิ่มขึ้นเป็น ๒๑.๗)

๕) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น

ตาราง ๑๘ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรีก่อนและหลังได้รับการพัฒนา

รายการ	ก่อนพัฒนา		หลังพัฒนา		ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น
	μ	แปลผล	μ	แปลผล	
๑. ช่วยครูถือของเข้าห้องเรียน	๒.๙๕	ค่อนข้างดี	๓.๒๗	ค่อนข้างดี	๐.๓๒
๒. ช่วยห้ามเพื่อนที่กำลังทะเลาะกันในโรงเรียน	๒.๘๗	ค่อนข้างดี	๓.๒๖	ค่อนข้างดี	๐.๓๙
๓. ช่วยเหลือสัตว์ที่บาดเจ็บทุกๆชนิด	๒.๘๖	ค่อนข้างดี	๒.๙๒	ค่อนข้างดี	๐.๐๖
๔. จัดรองเก้าอี้ให้เพื่อนเมื่อเพื่อนเรียงรองเก้าอี้ไม่เป็นระเบียบ	๓.๓๐	ค่อนข้างดี	๓.๔๑	ค่อนข้างดี	๐.๑๒
๕. ช่วยคุณครูปิดประตูหน้าต่างปิดไฟฟ้าในห้องเรียนเมื่อเวลาเลิกเรียน	๓.๘๒	ดี	๓.๙๗	ดี	๐.๑๗
๖. เมื่อนักเรียนพบขยะในและนอกโรงเรียนเก็บไปทิ้งลงในถังขยะ	๓.๕๗	ดี	๓.๗๘	ดี	๐.๒๑
๗. เมื่อเห็นคนแก่เดินถือของมานักเรียนรีบเข้าช่วย	๓.๑๓	ค่อนข้างดี	๓.๕๓	ดี	๐.๔๐
๘. ช่วยครูล้างภาชนะและเก็บสถานที่ทานอาหารให้สะอาดเหมือนเดิมเวลาทานอาหารเที่ยง	๒.๙๑	ค่อนข้างดี	๓.๐๐	ค่อนข้างดี	๐.๐๙

ตาราง ๑๘ (ต่อ)

รายการ	ก่อนพัฒนา		หลังพัฒนา		ค่าเฉลี่ย ที่เพิ่มขึ้น
	μ	แปลผล	μ	แปลผล	
๙. ช่วยเหลือคุณครูและเพื่อน ในเวลาทำงาน	๓.๑๓	ค่อนข้างดี	๓.๑๘	ค่อนข้างดี	๐.๐๕
๑๐. ช่วยผู้ปกครองทำงาน บ้าน	๔.๔๘	ดี	๔.๕๐	ดีมาก	๐.๐๒
๑๑. เสียสละที่นั่งให้กับ ผู้สูงอายุและคนมีครรภ์ นั่งบนรถเมล์	๓.๑๓	ค่อนข้างดี	๓.๕๙	ดี	๐.๔๖
๑๒. ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การ เรียนในเวลาเรียนและ เวลาทำงานร่วมกัน	๔.๐๐	ดี	๔.๑๑	ดี	๐.๑๑
๑๓. ไปช่วยพ่อแม่ทำงานใน ไร่และที่ต่างๆ	๓.๓๐	ค่อนข้างดี	๓.๕๐	ดี	๐.๒๐
๑๔. หุงหาอาหารไว้ให้ ผู้ปกครองเวลาท่าน กลับมาจากทำงาน	๓.๕๒	ดี	๓.๕๕	ดี	๐.๐๓
๑๕. แบ่งเบาระยะจากการ เลี้ยงน้องของพ่อแม่	๓.๐๐	ค่อนข้างดี	๓.๘๐	ดี	๐.๘๐
๑๖. ช่วยแม่ถือของเวลาไปซื้อ ของที่ตลาด	๓.๕๗	ดี	๓.๖๐	ดี	๐.๐๓

ตาราง ๑๘ หลังการพัฒนาให้นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมความเมตตาคุณธรรม ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาข้อ ๆ พบว่า ในระดับค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น คือ ข้อ ๑๕ แบ่งเบาระยะจากการเลี้ยงน้องของพ่อแม่ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๘๐) ข้อ ๑๑ เสียสละที่นั่งให้กับผู้สูงอายุและคนมีครรภ์นั่งบนรถเมล์ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๔๖) ข้อ ๙ เมื่อเห็นคนแก่เดินถือของมานักเรียนรีบเข้าช่วย (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๔๐)

ข้อ ๒ ช่วยห้ามเพื่อนที่กำลังทะเลาะกันในโรงเรียน (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๓๙) ข้อ ๑ ช่วยครู
 ถือของเข้าห้องเรียน (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๓๒) ข้อ ๖ เมื่อนักเรียนพบขยะในและนอก
 โรงเรียนเก็บไปทิ้งลงในถังขยะ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๒๑) ข้อ ๑๓ ไปช่วยพ่อแม่ทำงานใน
 ไร่และที่ต่างๆ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๒๐) ข้อ ๕ ช่วยคุณครูปิดประตูหน้าต่างปิดไฟฟ้าใน
 ห้องเรียนเมื่อเวลาเลิกเรียน (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๑๗) ข้อ ๔ จัดรองทำให้เพื่อนเมื่อเพื่อน
 เรียงรองเก้าอี้ไม่เป็นระเบียบ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๑๒) ข้อ ๑๒ ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การ
 เรียนในเวลาเรียนและเวลาทำงานร่วมกัน (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๑๑) ข้อ ๘ ช่วยครูล้าง
 ภาชนะและเก็บสถานที่ทานอาหารให้สะอาดเหมือนเดิมเวลาทานอาหารเที่ยง (ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
 เป็น ๐.๐๙) ข้อ ๓ ช่วยเหลือสัตว์ที่บาดเจ็บทุกๆ ชนิด (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๐๖) ข้อ
 (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น) ข้อ ๑๔ หุงหาอาหารไว้ให้ผู้ปกครองเวลาทำนกลับมาจากทำงาน และ
 ข้อ ๑๖ ช่วยแม่ถือของเวลาไปซื้อของที่ตลาด (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๐๓)

๖) ด้านการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์

ตาราง ๑๙ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ โรงเรียนบ้านท่าฤทธิ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรีก่อน
 และหลังได้รับการพัฒนา

รายการ	ก่อนพัฒนา		หลังพัฒนา		ค่าเฉลี่ย ที่เพิ่มขึ้น
	μ	แปลผล	μ	แปลผล	
๑. ไม่รังแกสัตว์ชนิดต่างๆ	๒.๑๔	พอใช้	๒.๖๒	ค่อนข้างดี	๐.๔๘
๒. ปลอ่ยสัตว์ชนิดต่างๆ	๓.๒๓	ค่อนข้างดี	๓.๕๓	ดี	๐.๓๐
๓. ห้ามเพื่อนที่กำลังจะ รังแกสัตว์	๒.๙๕	ค่อนข้างดี	๓.๑๑	ค่อนข้างดี	๐.๑๖
๔. ให้อาหารสัตว์ชนิด ต่างๆ	๓.๓๕	ค่อนข้างดี	๓.๗๐	ดี	๐.๓๕

จากตาราง ๑๙ หลังการพัฒนานักเรียนส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมความเมตตากรุณา
 ด้านการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาข้อๆ พบว่า
 ในระดับค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น คือ ข้อ ๑ ไปรังแกสัตว์ชนิดต่างๆ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๔๘) ข้อ

๔ ให้อาหารสัตว์ชนิดต่างๆ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๓๕) ข้อ ๒ ปลอยสัตว์ชนิดต่างๆ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๓๐) ข้อ ๓ ห้ามเพื่อนที่กำลังจะรังแกสัตว์ (ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๑๖)

๗) ผลการพัฒนาจากการสังเกตของคุณครู สอบถาม สัมภาษณ์ความเมตตาคุณครูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมจากการขาดความเมตตาคุณครูลดลง ดังคำให้สัมภาษณ์ของ นายชัช ปิ่นแก้ว ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ดังนี้

“...เดี๋ยวนี้นักเรียนเขาก็ช่วยเหลือครูดีครับพระอาจารย์ พอรถผมมาที่โรงเรียนเด็กก็วิ่งเข้ามาช่วยเหลือครู ถือของเป็นประจำโดยไม่ต้องมาบอกเลยครับ
พระอาจารย์...”

ผู้วิจัยสังเกตและสอบถามกับนักเรียน พบว่า นักเรียนบางคนปรับพฤติกรรมได้หันมาช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้านและไม่รังแกน้องหรือหยอกน้องเล่นเหมือนเมื่อก่อน ดังคำบอกกล่าวของนักเรียนบางส่วนที่มีต่อพฤติกรรมความเมตตาคุณครู เมื่อผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมธนาคารความดีที่ว่า

“...เดี๋ยวนี้หนูช่วยเหลือเพื่อนและช่วยน้องสอนน้องอ่านหนังสือด้วยค่ะพระอาจารย์ เวลาหนูกลับบ้านก็ช่วยเหลือพ่อแม่หุงข้าวไว้รอพ่อแม่กลับมาจากที่ทำงานและไปทำความสะอาดบ้านด้วยค่ะ...”

“...เมื่อก่อนแม่บอกว่าไม่เป็นแบบนี้เลย หนูก็บอกแม่ว่าพระอาจารย์ให้ช่วยเหลือทำงานบ้านและพ่อแม่หรือพี่ให้เป็นผู้รับรองว่าทำงานจริงทำการบันทึกลงในหนังสือธนาคารความดีหนูก็เลยทำเพราะหนูอยากได้รางวัลค่ะ แต่ที่สุดแล้วพระอาจารย์ก็สรุปให้พวกหนูฟังว่ามันเป็นเพียงอุบายที่ทำให้พวกเธอช่วยเหลือพ่อแม่และผู้อื่นให้เป็นนิสัยนะครับ...”

๘) ผลการสรุปของโครงการหนังสือธนาคารความดี

โครงการหนังสือธนาคารความดี ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัยการช่วยเหลือเกื้อกูลและได้รับรู้เรื่องของการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์ต่อตนเองและต่อโรงเรียน เน้นในเรื่องการลงมือปฏิบัติแล้วทำการบันทึกลงในหนังสือธนาคารความดีโดยสอดแทรกความรู้การช่วยเหลือเกื้อกูลและการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์เข้าไปในแต่ละกิจกรรมรอบๆตัวของนักเรียน โดยใช้เวลา ๑ เดือน จากวันที่ ๓ - ๓๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งอาศัยหลัก การปฏิบัติโดยตรงของนักเรียนเองและพระอาจารย์เป็นผู้ตรวจสอบให้คะแนนคณะครูพร้อมกับผู้ปกครองร่วมกันรับผิดชอบ ผู้ทำหน้าที่ คือ พระปกครอง อัครคมโม ผู้วิจัย ได้ทำการแจกหนังสือธนาคารความดี ชั้นประถมปี ๔-๕ จำนวน ๒๓ คน ให้กลับไปทำที่บ้านของนักเรียนในกรณีนักเรียนทำความดีอะไรลงไปนักเรียนก็ลงรายละเอียดเขียนลงในหนังสือธนาคารความดีและทำการสรุปเสร็จ นำเสนอผู้ปกครองให้ทำการลงชื่อผู้ปกครองเพื่อเป็นการยืนยันว่านักเรียนทำกิจกรรมช่วยเหลือทางบ้านจริง เวลาอยู่โรงเรียนก็ทำแบบเดียวกันกับอยู่บ้านแต่มีครูประจำชั้นเป็นผู้ยืนยัน

